

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 76/05-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. apríla 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránaya prerokoval sťažnosť M. K., D., zastúpenej advokátom JUDr. V. Š., P., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní sp. zn. 5 Co 68/02, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd v konaní vedenom na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 5 Co 68/02 p o r u š e n é b o l o .

2. M. K. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Trenčíne povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Sťažnosti M. K. vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. decembra 2004 doručená sťažnosť M. K., D. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. V. Š., P., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) Krajským súdom v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní sp. zn. 5 Co 68/02.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 76/05-11 z 9. marca 2005 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

Predseda krajského súdu sa na základe výzvy ústavného súdu, ktorá mu bola doručená 11. apríla 2005, vyjadril, že krajský súd netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 26. apríla 2005 oznámil, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že *„Nečinnosťou krajského súdu je mi spôsobovaná ďalšia škoda, nakoľko zaniknuté BSM o ktorého vyporiadanie sa v spore jedná sa neúmerne preťahuje“*. Predmetná vec je vedená na Okresnom súde Prievidza (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 7 C 80/96, pričom na krajskom súde jej bola pridelená sp. zn. 5 Co 68/02.

Sťažovateľka s prihliadnutím na nečinnosť krajského súdu podala sťažnosť na prietahy v konaní. Predseda krajského súdu vo vyjadrení sp. zn. Spr. 1561/04 z 28. mája 2004 uviedol, že sťažnosť považuje čiastočne za opodstatnenú, ale prietahy v predmetnom konaní boli spôsobené najmä z objektívnych príčin, *„... ktoré spočívali vo vysokom nápade agendy a množstve nevybavených vecí v danom senáte, opakovanej a dlhodobej práceneschopnosti predsedníčky senátu a v neposlednom rade aj z dôvodov na strane odporcu, ktorý sa dvakrát nedostavil na pojednávanie“*.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny v konaní krajského súdu sp. zn. 5 Co 68/02. Zároveň sťažovateľka žiada priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 20 000 Sk.

Ústavný súd výzvou zo 6. apríla 2005 požiadal predsedu krajského súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadril k sťažnosti sťažovateľky. Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení z 12. apríla 2005 podal prehľad úkonov vykonaných v predmetnej veci a uviedol, že *„Je pravdou, že konanie na Krajskom súde v Trenčíne trvalo takmer dva roky, čo však bolo spôsobené nedostatočným personálnym obsadením súdu a vysokým nápadom agendy. Okrem toho v danom prípade išlo o skutkovo náročnú vec, čo si vyžiadalo tiež nemalé množstvo času na jej naštudovanie“*.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľky, stanoviska predsedu krajského súdu a najmä podrobného preštudovania spisu krajského súdu sp. zn. 5 Co 68/02 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Okresný súd prípisom z 30. januára 2002 zaslal spis sp. zn. 7 C 80/96 krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní proti rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 80/96-161 zo 7. septembra 2001. Krajskému súdu bol predmetný spis doručený 12. februára 2002, kde mu bola pridelená spisová značka 5 Co 68/02.

Krajský súd uznesením č. k. 5 Co 68/02-231 z 28. januára 2004 zrušil predmetný rozsudok okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie prvostupňovému súdu. Krajský súd prípisom z 13. februára 2004 požiadal podpredsedníčku krajského súdu o predĺženie lehoty na vyhotovenie predmetného uznesenia z dôvodu právnej náročnosti veci. Podpredsedníčka krajského súdu vyslovila 13. februára 2004 súhlas s predĺžením lehoty na vypracovanie uznesenia do 25. apríla 2004.

Krajský súd vydal 22. apríla 2004 pokyn kancelárii krajského súdu na vyhotovenie odpisov uvedeného uznesenia. Uvedeným záznamom bez označenia čísla listu posudzovaný spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom nestačí, že štátny orgán vo veci koná (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 127/03 a ďalšie).

Sťažovateľka využila právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, a podala sťažnosť na prietahy v konaní. Predseda krajského súdu vo vyjadrení sp. zn. Spr. 1561/04 z 28. mája 2004 uviedol, že sťažnosť považuje čiastočne za opodstatnenú, ale prietahy v predmetnom konaní boli spôsobené najmä z objektívnych príčin, „... ktoré spočívali vo vysokom nápade agendy a množstve nevybavených vecí v danom senáte, opakovanej a dlhodobej práceneschopnosti predsedníčky senátu a v neposlednom rade aj z dôvodov na strane odporcu, ktorý sa dvakrát nedostavil na pojednávanie“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 813/00, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická

zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť veci“, ústavný súd konštatuje, že hoci predmetom sporu je návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ide o vec, ktorá patrí po právnej stránke do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva s rozsiahlou judikatúrou v tejto oblasti.

Skutkovú stránku predmetnej veci ústavný súd obvykle posudzuje ako zložitú s prihliadnutím na predmet konania, pretože pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je potrebné zohľadniť časté protikladné stanoviská a úkony účastníkov konania. Ústavný súd však zastáva názor, že aj napriek uvedeným konkrétnym okolnostiam je dĺžka odvolacieho konania v trvaní takmer dvoch rokov ústavne neakceptovateľná, a to vzhľadom na okolnosť, že krajský súd nevykonal ďalšie dokazovanie vo veci samej, ale rozhodnutie okresného súdu zrušil pre nepreskúmateľnosť a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny. Ústavný súd nezistil z posudzovaného spisu a vyjadrení účastníkov konania žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľka prispela k priet'ahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, bol postup samotného krajského súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu krajského súdu došlo k porušeniu vyššie uvedeného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie II. ÚS 3/00).

Ústavný súd z prehľadu úkonov vykonaných krajským súdom v tejto veci zistil, že krajský súd nevykonal žiadny úkon v posudzovanej veci od 12. februára 2002 do 28. januára 2004 (23,5 mesiacov), pričom spis bol doručený krajskému súdu 12. februára 2002 a rozhodnutie krajského súdu bolo expedované okresnému súdu 23. apríla 2004.

Predseda krajského súdu v stanovisku vo svojom vyjadrení z 12. apríla 2005 podal prehľad úkonov vykonaných v predmetnej veci a uviedol, že *„Je pravdou, že konanie na Krajskom súde v Trenčíne trvalo takmer dva roky, čo však bolo spôsobené nedostatočným personálnym obsadením súdu a vysokým nápadom agendy. Okrem toho v danom prípade išlo o skutkovo náročnú vec, čo si vyžiadalo tiež nemalé množstvo času na jej naštudovanie“*.

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyhodnotil postup krajského súdu v predmetnej veci ako konanie, v ktorom došlo aj s prihliadnutím na čas potrebný na naštudovanie rozsudku okresného súdu a rozhodnutie krajského súdu v danej veci k zbytočným priet'ahom zo strany krajského súdu v celkovej dĺžke 17 mesiacov, pričom z celkového obdobia 26 mesiacov, ktoré uplynuli od 12. februára 2002 do 23. apríla 2004, mohol ústavný súd uznať za dobu primeranú úkonom, ktoré krajský súd v danej veci vykonal, najviac deväť mesiacov.

Právo zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynule smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, tak ako jej ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na skutočnosť, že predseda krajského súdu v stanovisku z 12. apríla 2005 uviedol, že po vypracovaní písomného rozhodnutia bol spis 23. apríla 2004 vrátený okresnému súdu, ako aj na ustanovenie § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone, a okolnosť, že sťažovateľka v petite svojej sťažnosti nepožiadala ústavný súd, aby prikázal krajskému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov, ústavný súd neprikázal krajskému súdu v posudzovanom konaní konať bez zbytočných prietahov.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľky, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

V konkrétnych okolnostiach danej veci vidí ústavný súd nemajetkovú ujmu sťažovateľky najmä v dĺžke odvolacieho konania na krajskom súde, ktoré trvalo takmer dva roky, čo môže u sťažovateľky vyvolať oprávnene pocit trvalej neistoty a pochybností týkajúcich sa časového horizontu ukončenia vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov aj so zreteľom na skutočnosť, že vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie prejednanie a rozhodnutie. Ústavný súd preto považoval za primerané finančné zadosťučinenie sumu 15 000 Sk.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre

ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, preto ústavný súd žiadosti s'ťažovateľky o primerané finančné zadost'učinenie vo zvyšnej časti nevyhoviel a priznanú sumu považoval za primeranú aj s ohľadom na dĺžku zbytočných prier'ahov v posudzovanom konaní.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Ustanovenie § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde umožňuje ústavnému súdu v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd však v tomto prípade nepriznal s'ťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia, pretože právny zástupca s'ťažovateľky v oznámení doručenom ústavnému súdu 7. marca 2005 uviedol, že s'ťažovateľka si „... trovy konania pred Ústavným súdom v Košiciach neuplatňuje“.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2005